

Kerk en Jodendom

Artikel mei 2025

Laajenen



In elke synagoge leest men op sjabbath voor uit de Torah. Orthodoxe synagoges lezen in een Joods jaar alle parashot. Ook bij ons in Delft doen we dat. Je hoort meteen van de rol te lezen, de rol is geschreven zonder interpunctie en zonder hoofdstukken. Als je in het Engels zegt:

'Let's eat grandmother' of **'Let's eat, grandmother'**

maakt de komma een wereld van verschil. In de eerst zin ga je je grootmoeder opeten; in de tweede nodig je haar uit om te gaan eten. Dus interpunctie is belangrijk voor de betekenis.

Zo is het met het lezen van de Torah ook. Je kunt het al snel een verkeerde betekenis geven. Hebreeuws is een taal met alleen medeklinkers. Rond 850 zijn de klinkers vastgelegd door een groep die we de Masoreten noemen. En voor het ritme, de klemtoon en interpunctie is een systeem van zangtekens ontwikkeld. De leestekens zijn in de hele wereld identiek, de zangtekens zijn ook identiek, maar de melodie is niet altijd hetzelfde. Wij in Delft gebruikten de Litouwse melodieën. In de gedrukte Choemasj (vijf boeken van Mozes), staan zowel de klinkertekens als de zangtekens. Er zijn vijf klinkertekens en 26 zangtekens die de uitspraak, melodie en interpunctie aangeven.



In mijn liberale gemeente lezen we een beperkt deel uit elke parasha en kunnen we rustig lezen. Maar bij de orthodoxen leest men de hele parasha heel snel omdat de dienst anders te lang duurt.

Om te leren laajenen (voorlezen uit een Torahrol) volg je een aantal stappen:

1. Leer Hebreeuws met en zonder de klinkers;
2. Leer de zangtekens uit je hoofd. Gelukkig zijn de zangtekens gecombineerd in acht melodieën;
3. Leer te laajenen in je choemasj;
4. Leer het zonder klinkers en zangtekens.

Zodra je dit goed doet kun je in de sjoel voorlezen.

Hier een langzame uitvoering van de eerste verzen (dag een tot en met vijf) van Bereshiet (Genesis) door het Levisson instituut. Niet helemaal hetzelfde als bij ons maar leuk voor een indruk.

https://www.levisson.nl/images/stories/Muziekarchief/Tora%20en%20haftara/Toralezing%20Sjabbat/A_jaar/01%20Beresjiet/01%20Beresjiet/A%20Beresjiet_1_1_23.mp3

Voor een Bar of Bat mitswa moet de jongen of het meisje dit kunnen, ze studeren een jaar voordat ze Bar of Bat Mitswa doen. Maar we leven in de internettijd en waar je het vroeger alleen met een leraar moest doen doen zijn er tegenwoordig allerlei digitale hulpmiddelen te vinden op sociale media.

Nelli (Nili Chaja) van den IJssel-Groen, gemeente Klal Yisrael

Bronnen, documentatie I. Galli en I. Roskott en Levissoninstituut